

ДАНИЦА ОТАШЕВИЋ
Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис“

УДК: 027.022(497.11)"2009"(062.551)

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА „ВЛАДИСЛАВ ПЕТКОВИЋ ДИС“ У 2009. ГОДИНИ

Сажељак: За Градску библиотеку „Владислав Петковић Дис“ 2009. година је била веома успешна: уписано је 5.433 чланова (267 више него у 2008, а 1.117 више него у 2007), на коришћење је издато 146.336 књига, часописа и дневне штампе (20.000 више него у 2008), а посећеност домена sacak-dis.rs била је 79.000 пута. Књижни фонд обновљен је са 6.176 књига, отворена су два интернет клуба у огранцима на селу, одржано је 20 књижевних вечери и промоција, десет изложби, две позоришне представе, концерт, девет радионица за најмлађе, штампано је четири књиге, два часописа и један каталог. Библиотеку су финансирали Скупштина града Чачка са 23.635.000 динара и Министарство културе са 1.236.000 динара. Просачна примања 27 запослених била су 32.553 динара. Библиотека је добила прву награду Заједнице матичних библиотека Србије за најбољи пројекат реализован у последње три године.

Кључне речи: Градска библиотека, чланови, књижни фонд, награда, финансије

Увод

Библиотеке имају важну улогу у развоју друштва знања, у очувању вредности из прошлости и припреме човечанства за будућност. Тај вишевековни смисао и разлог постојања библиотека није промењен ни у 21. веку успостављањем глобалне мреже и владавином нових електронских технологија. Напротив, значај библиотека је интегрисањем нових технологија и средстава комуникације у програме и услуге само проширена и умножена. Зато ће улога библиотека остати непромењена и у динамичном свету високих информационих технологија, јер задржавају основно начело прикупљања и чувања, систематизовања и давања на коришћење записа, тј. знања, чиме

доприносе хуманистичком развоју друштва обезбеђујући слободан приступ знању свима без обзира на веру, расу, пол, претходни степен образовања, место живљења и рада.

Чачанска библиотека добро се уклопила у савремене токове библиотечно-информационе делатности и благовремено је прихватила и уградила нове технологије у побољшање квалитета свог рада: свим запосленима, као и корисницима (Одељење за одрасле, Дечије, Мрчајевци, Заблаће) омогућен је квалитетан интернет, сајт установе и сви други облици електронског представљања стављени су у службу програма и афирмисања делатности које обавља, дигитализација грађе је проширена и већ је око 60 хиљада јединица претворено у електронску верзију, чиме је обезбеђена заштита и веће коришћење. Градска библиотека поклонила је, између осталог, Народној библиотеци Србије 105 дигитализованих књига из Едиције „Златна књига“, што је највећи поклон националној установи од јавних библиотека.

Успешну 2009. годину обележило је повећање броја корисника (за око 300 чланова), око 20.000 издато је више књига и часописа него у 2008. (146.000), проширене су библиотеке услуге на сеоском подручју, гост „Дисовог пролећа“ био је чешки песник Петр Борковец из Прага, одржане су бројне промоције и објављена нова издања. Посебно треба истаћи награду за најбољи пројекат у српским библиотекама настао у периоду од 2006. до 2009. године, која је добијена од Заједнице матичних библиотека. Успех је што је Библиотека у години када су јој средства била ограничена на ниво из претходне, успела да седам радника пошање на курс информатике, а два на стручни испит за библиотекара. Библиотека је помогла и да на конгрес АЛЕ у Чикаго (САД) отпутује библиотекар Богдан Трифуновић и као један од ретких српских излагача саопшти искуства у дигитализацији чачанске библиотеке, као и на светски конгрес ИФЛЕ у Милано, где је радове имало само три библиотекара из Србије.

Међутим, бројне активности које су развијене последњих година, стално повећање броја корисника и проширење делатности, не прати повећање броја извршилаца што доводи установу у незавидни положај; да тај темпо не може даље да издржи, па постоји опасност да смањи обим свог рада и услуга. Друштво које брине о својим грађанима и развоју то не би смело да дозволи, јер мисија и вредност библиотека не зависе само од рада библиотекара, већ у многоме и од карактера и степена разумевања околине и локалне власти.

Финансирање Библиотеке

Укупан приход Библиотеке у 2009. години био је 26.540.000 динара. Буџет града Чачка финансирао је установу са 23.635.000 динара (89,05 %), Министарство културе са 1.236.000 динара (4,66%), остали извори прихода

су били 1.632.000 или 6,15% и донације 0,14%, односно 37.000 динара. Структуру „остали извори“ чине средства Библиотеке (934.000) и меморандумске ставке – рефундације (698.000 динара).

Буџет града обезбеђује средства за лична примања 27 запослених радника, сталне трошкове, финансира програме, опрему, одржавање, набавку књига и часописа, а Министарство културе суфинансирало је манифестацију „Дисово пролеће“ са 320.000 динара, са 160.000 помогнуто је штампање књиге „Полет“, 80.000 добијено је за часопис „Глас библиотеке“ и 336.000 за опремање интернета у селима Мрчајевци и Заблаће. Осим тога Министарство је омогућило Библиотеци да откупи књига у вредности од 800.000 динара. Средства донатора су реално већа, јер је донатор Ауто Чачак обезбедио повратну авионску карту за госта из Чешке и превоз на релацији од Београда до Чачка и натраг.

Укупни расходи и издаци Библиотеке у 2009. години били су 26.558.000 динара. Вишак прихода и примања у 2009. (суфицит) је 201.000 динара. Укупно пренета средства Библиотеци из буџета града у 2009. години износе 23.635.076,74 динара и увећана су у односу на 2008. за 339.408,40 динара (1,46%). Извршење планираних средстава је 98,90 процената.

За зараде запослених исплаћено је 17.740.000 динара (75,06 посто од укупних средстава буџета). Просечна нето плата у Библиотеци је 32.553,23 динара, а квалификациона структура је: 14 са високом, 1 са вишом, осам са средњом школом, 1 КВ, 2 ПК и 1 НК радник.

За реализацију програма и књига, Скупштина града обезбедила је 3.899.509,64 динара што чини 16,50 одсто од укупних средстава (увећање у односу на 2008. је 2,64 одсто).

Награде и награђени

Традиционалну награду за дизајн у оквиру изложбе „Штампана реч“, добила је Светлана Џида за ликовно графичко уређење публикације „Културна ризница Чачка“ у издању Народног музеја, а награду „Даница Марковић“ за књигу године Марија Орбовић за монографију „Испуњен живот“ коју је штампала Градска библиотека. Добитник Дисове награде је песник Никола Вујчић, награде „Млади Дис“ Бојан Васић, а награде за есеј добили су: Александра Ђурић из Горњег Милановца, Жељко Тимотић из Ваљева и Соња Шљивић из Београда. Награда Библиотеке на 13. Пролећном анали припала је Бранку Раковићу, сликару из Београда.

Најзначајнији успех у 2009. години свакако је награда за пројекат „Дигитална библиотека 2006-2009“: развој, резултати и перспективе дигитализације у Градској библиотеци „Владислав Петковић Дис“, додељена установи у Сомбору на Трећем Библионету. Награду за пројекат додељује Заједница

матичних библиотека Србије. Чачански пројекат објединио је више претходних успешних улагања у дигитализацију завичајне грађе, а имплементирањем нових технологија руководи Богдан Трифуновић, библиотекар – информациони менаџер.

Коришћење библиотечке грађе

Читалачка породица Градске библиотеке у 2009. години бројала је 5.433 члана. У поређењу са претходном годином број корисника увећан је за 267 читалаца (у 2007. учлањено је 4.316). У Одељењу за одрасле учлањено је 2.820 лица: 746 средњошколаца, 496 студената, 204 радника, 1.053 службеника и 321 осталих занимања. У Дечијем је уписано 716 предшколаца и 1.194 основца (укупно 1.910), у огранку у Мрчајевцима је 264 чланова (119 предшколаца, 85 основца и 60 осталих), Заблаћу 320 (77 предшколаца, 195 основца и 48 осталих), Прељини 60 и Пријевору 59 корисника.

У одељењима матичне библиотеке у Чачку и у четири огранка услужено је укупно 100.767 читалаца (у 2008. години услужено је 84.875 лица, а 2007. 60.385). Они су користили 131.458 књига, 14.000 дневних новина и листова и 878 часописа, што значи да је укупно коришћено 146.336 јединица библиотечке грађе (у претходној години коришћено је 129.964 разних публикација). Одељење за одрасле имало је у 2009. години 59.297 корисника (у 2008 години 58.413). Дечије одељење посетило је 20.121 читалац (годину дана раније 10.838), Научно 4.493, Заблаће 7.069, Мрчајевце 3.039, Пријевор 1.159, Прељину 509, Завичајно 410, Одељење листова и часописа 4.670 корисника.

Читаоци Одељења за одрасле позајмили су 80.255 књига (годину дана раније 74.921), деца су прочитала 29.620 књига и сликовница што је за 12.000 више него у 2008. години. У Научном одељењу коришћено је 7.359 публикација, а у Завичајном 481. У огранцима највише књига прочитали су корисници у Заблаћу – 7.421 књигу, у Мрчајевцима је прочитано 3.873, Пријевору 1.173, а Прељини 719 књига.

Новине и часописе користило је 4.670 лица, а њима је издато у току године 14.878 часописа и новина. Бесплатне услуге интернета користило је око седам хиљада чланова. У 2009. отворен је посебан интернет за децу, а извршене су техничке и грађевинске припреме да се отвори интернет у огранцима у Мрчајевцима и Заблаћу.

Библиотека из године у годину бележи повећање броја корисника, а у 2009. прочитано је 19.893 књига више него у 2008. Посебно су били активни читаоци у одраслом, дечијем и огранку у Заблаћу. Чланови Библиотеке су 4,64 посто становника општине, по становнику прочитана је 1,12 књига, а у току године једном је обрнут књижни фонд.

У књиговезници је прекоричено и оспособљено за употребу 518 књига (тврди повез), укоричен је 31 комплет новина, упаковано 132 пакета и укорицено више публикација за треће лице.

Стручно одељење

У Стручном одељењу Библиотеке инвентарисано је, обрађено и предато на коришћење 6.176 књига а у електронску базу (БИБЛИО) унето је 5.670 публикација. У Одељење за одрасле распоређено је 3.519 књига, у Научно 353, Дечије 798, Завичајно 506, Покретни фонд 186, Мрчајевце 234, Прељину 183, Заблаће 364, Марксистичко 32, а набављена је само једна стара и ретка књига. Књижни фонд обогаћен је и са 934 сликовнице (Дечије 519, Прељина 86, Мрчајевци 107, Заблаће 131, Покретно 91). Из фондова библиотеке на основу Правила о редовном расходу библиотечке грађе излучено је у 2009. години због застарелости и похабаности 3.127 публикација: из Одраслог 2.298, Дечијег 243, Мрчајеваца 566 и Заблаћа 20 књига. У БИБЛИО базу унето је 2.710 нових записа и урађено 11.349 каталожских листића: 6.173 ауторских, 4.756 стручних и 420 насловних. У БИБЛИО базу укупно је унето 71.509 МФН записа. За Завичајно одељење инвентарисано је 759 плаката и урађено 95 спискова књига које су по разним основама стигле у библиотеку.

Вредност приновљених књига у 2009. години је 2.954.050,91 динар. Средствима које је обезбедио буџет града купљено је 2.694 књиге и 902 сликовнице (вредност 1.500.000 динара), откупом Министарства културе набављено је 1.244 књиге (755.000), па је фонд освежен са укупно 3.938 нових књига и 934 сликовнице (16 су поклон). Разни дародавци поклонили су библиотеци 2.202 књиге чија је процењена вредност 750.737 динара. Најбројнији, а тиме и највреднији, су поклони Петра Срњића из Остре, Народне библиотеке Србије, „Службеног гласника“, породице Милошевић-Видовић из Канаде, покојне глумице Соње Савић и др. Разменом је добијено 13 публикација.

Радници Стручног одељења такође су у електронску базу и инвентарске књиге унели све измене приликом премештања и расхода фонда.

Библиотекар Наташа Поповић је објавила радове у часописима „Глас библиотеке“ и „Дисово пролеће“, а књижничари Снежана Планић и Бранислава Видојевић завршиле су курс рачунара и информатике.

Одељење за одрасле

Најоптерећенији део Библиотеке је Одељење за одрасле читаоце у коме се врши упис корисника, издаје најразноврснија литература и где је интересовање корисника најразуђеније. Два библиотекара и два књижничара

услужили су у 2009. години 59.297 лица: 15.869 средњошколаца, 9.618 студената, 20.176 службеника, 5.935 радника, 7.568 осталих и 131 основца. Укупно је издато на коришћење 80.255 књига, од тога највише књига позајмљено је из белетристике – 65.639. Чачани су прочитали 18.318 дела домаће и 47.321 стране књижевности. Позајмљено је и 3.267 књига из области економије, политике и права, 2.889 из историје и географије, 2.631 из медицине, маркетинга и менаџмента, а 2.934 из филозофије и психологије. Библиотекар Душица Косић припремала је изложбу лауреата Николе Вујчића и каталог и објавила радове у „Гласу библиотеке“ и „Дисовом пролећу“. Сва четири радника Одељења припремили су више пригодних изложби поводом годишњица значајних књижевника или смрти: Јакова Игњатовића, Данка Поповића, Милорада Павића, Драгомира Брајковића и др. као и изложби нових књига. Радници Одраслог одељења понели су назив „најбиблиотекар“ за 2009. годину.

Одељење за одрасле читаоце већ неколико година успоставило је добру сарадњу са Окружним затворим у Чачку и редовно бесплатно издаје књиге лицима на издржавању разних врста казни, што има хуман и едукативан значај за ову популацију. Књижничар Душица Цибралић завршила је курс за рачунаре.

Дечије одељење

Највеће повећање корисника забележено је у Дечијем одељењу где је уписано 1.194 основца и 716 предшколаца. Дечија читалачка породица од 1.910 корисника увећана је у односу на претходну годину за 410 нових чланова. За годину дана у Дечијем одељењу прочитано је 29.620 књига и сликовница (у 2008. прочитано је 17.177). Књижни фонд Дечијег одељења обogaћен је са 798 књига и 519 сликовница. У току године Дечије одељење организовано је посетило 554 предшколца и 77 основца. У одељењу су гостовали књижевници Мирјана Булатовић, Раша Попов, Милоје Радовић, глумца Мрђан Огњановић, сликар Божидар Плазенић, као и ученици издвојеног одељења ОШ „Ратко Митровић“ из Паковраћа са представом „Торта на пет спратова“. Радници Дечијег одељења организовали су летњу радионицу под називом „Пишем и цртам песму“, коју је у току јула и августа похађало више од 600 предшколаца и основаца. На девет тематских радионица најмлађи су писали о свом граду и заштити животне средине, учили о пореклу своје породице, писали песме и креативно обликовали разне предмете. Сви радови су изложени у Дечијем одељењу на завршној вечери Културног лета Чачка, а најбоље литерарне радове ученици су читали на књижевној вечери посвећеној најмлађима. Организована је и традиционална приредба „Најчиталац“ на којој су уручене дипломе највреднијим члановима Дечијег одељења.

Искуства у раду радионица и са најмлађима библиотекарима Маријана Лазивић и Ана Нешић мултимедијално презентовале су на Фестивалу дечијег хумора у Лазаревцу. Иако ради на замени, Ана Нешић је положила стручни испит и добила звање библиотекар.

Завичајно одељење

У Завичајном одељењу Градске библиотеке у 2009. години услужено је 410 корисника којима је издато на коришћење 8.394 јединица библиотечке грађе: 481 књига, 6.971 периодична публикација, 252 програма, 643 исечка из новина и 47 фотографија.

При попуњавању фонда, поред текуће, врши се и ретроспективна набавка. Од антиквара су набављени часопис *Сион* из 1875. године и *Геолошки анали Балканскога полуострва*, објављени 1891. године у издању Краљевско-српске државне штампарије, а појединачним бројевима допуњавана су годишта часописа *Прељед цркве епархије жичке* од 1919. до 1935. године.

У Завичајном одељењу обрађено је 505 монографских публикација и 956 фотографија, инвентарисано је 40 годишта часописа, 861 исечак из штампе, 149 позивница, 759 плаката и 48 програма (укупно 956 јединица визуелне грађе), 24 рукописа и 2.679 писама из легата Синише Пауновића, разврстано је 73 јединице рекламног материјала, а 2.585 фотографија распоређено је и потписано у дигиталном облику.

Марија Орбовић је објавила радове у *Гласу библиотеке*, *Дисовом пролећу*, *Зборнику радова Народног музеја* и *Књижевном листу* и припремила изложбу „Штампана реч“. Поред тога урадила је у сарадњи са Душаном Баралићем наставак библиографије часописа *Врело (2002-2008)* и монографију (око две стотине страна) о првом чачанском књижевном часопису *Полећ (1924-1926)* које је објавила Градска библиотека. Орбовићева је и члан Републичке комисије за стицање звања у струци.

Оливера Недељковић је објавила радове у часопису *Глас библиотеке*, листу *Дисово пролеће*, као и седам приказа књига у локалним гласилима и на сајту Библиотеке у оквиру рубрике *Књига недеље*, а ради и на персоналним библиографијама књижевника Александра Ристовића и Косаре Цветковић. Похађала је курс за рад на рачунару, а у децембру 2009. године стекла је звање виши библиотекар.

Научно одељење

Два радника Научног одељења услужила су у току 2009. године 4.493 корисника и издали на коришћење 7.358 публикација из свих научних области – из књижног фонда Одељења, легата Миливоја и Божидарке Филиповић, као и Старе и ретке књиге. Књижни фонд одељења обогаћен је са 407 публикација.

У оквиру међубиблиотечке позајмице и сарадње са другим библиотекарима потраживано је за наше кориснике 26 публикација и 41 фотокопија: из Народне библиотеке Србије (Београд) – 20 публикација и 29 фотокопија, Библиотеке Матице српске (Нови Сад) – четири публикације и 11 фотокопија, Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ (Београд) – две публикације и једна фотокопија, а са Националном и свеучилишном књижицом у Загребу размењен је један допис. Друге библиотеке потраживале су две публикације из фондова чачанске Библиотеке: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“ (Краљево) и Народна библиотека Ужице по једну публикацију. У књиговезници Библиотеке укоричене су четири публикације, а 116 је издвојено у депо.

Библиотекар саветник Милица Баковић учествовала је у промоцији стваралаштва сликарке Милене Чубраковић, представљају књиге „Топ је био врео“ Владимира Кеџмановића, објавила је више прилога у рубрици „Књига недеље“, приредила је изложбу поводом смрти Патријарха Павла, а објављивала је радове и у часопису „Дисово пролеће“.

Библиотекар саветник мр Маријана Матовић објављивала је радове у часопису „Дисово пролеће“ и „Глас библиотеке“ и била лектор и коректор више издања Библиотеке. У току године објавила је више приказа књига и била водитељ вечери награђених песника у оквиру манифестације „Дисово пролеће“. Завршила је и курс из информатике и рачунарства.

Одељење ѱериодике

У току 2009. године укупно је набављено 114 наслова серијских публикација што испуњава одредбе *Сшандарда за народне библиошке*. Од тог броја 82 наслова су књижевни и научни часописи, осам наслова су стручни библиотекарски, шест наслова су дечји часописи који се евидентирају и шаљу у Дечије одељење, а 18 наслова су дневна, недељна и месечна штампа. Куповином је набављено 47 наслова, разменом 16 наслова, поклоном је добијено 49 наслова, а два наслова су издање Библиотеке (*Глас библиошке*, *Дисово пролеће*). Ове године Одељење је добило 11 нових наслова (*Службени гласник Републике Србије*, *Think Tank*, *Сшаринар*, *Izazovi evropskih integracija*, *TFT*, *Шугина*, *Религија и шолеранција*, *Ciconia*, *Biznis i finansije*, *Знак*, *Ekolist*).

Од штампе која се набавља, седам наслова је дневна штампа, девет наслова су недељна или двонедељна издања, а два наслова излазе месечно. Од 2009. године Библиотека набавља „Службени гласник Републике Србије“, а кориче се и чувају четири наслова (*Полишика, Сјорш, Нин и Службени гласник Републике Србије*)

У оквиру фонда Одељења часописа налази се укупно 371 наслов, а од тог броја 337 часописа има сигнатуру, док су 34 наслова без сигнатуре. У фонду се налази укупно 18 наслова новина и сва годишта су укоричена. Укупан број свески часописа је 14.994, док укоричених годишта новина има 398. Дванаест наслова часописа је на страним језицима од чега седам на руском, три на енглеском и по један на немачком и француском језику.

Периодика се евидентира у картотеци евиденционих картона, инвентарише у књизи инвентара која се посебно води за часописе и новине и води у каталогу наслова серијских публикација. Одељење има лисни каталог наслова серијских публикација који се налазе у фонду Одељења као и лисни алфабетски ауторски и предметни каталог чланака у серијским публикацијама. У Одељењу се врши аутоматизована каталожка обрада серијских публикација преко програма ISIS-Библио који функционално замењује лисне каталоге. Поред коришћења лисних каталога и Библија, као информациони инструмент у највећој мери се користе подаци из базе COBISS.

У току године вршена је аналитичка обрада чланака 13 часописа из области друштвених наука, књижевности и културе и допуњена је електронска база програма CDS/ISIS-Библио са укупно 1.887 записа. У електронској бази Одељења часописа је 21.295 записа.

Фонд часописа и новина је физички разбијен на три међусобно удаљене локације што отежава одржавање и коришћење фонда, а проблем је утолико већи што је приступ периодици ограничен (депо у Међуопштинском историјском архиву).

Одељење часописа и листова је у току 2009. године имало укупно 4.670 корисника и показује тенденцију раста: у 2007. је било 4.351, а 2008. је Одељење посетило 4.565 лица. Фондове периодике користило је: 18 ученика, 141 студент, 383 радника, 941 службеник и 3.187 осталих корисника. У истом периоду издато је 14.000 примерака дневне и недељне штампе и 978 свески часописа. И ови статистички параметри показују повећање обима посла у односу на претходне године (2007. године издато је на коришћење 12.823 примерака дневне и недељне штампе и 605 свески часописа, а 2008. године 13.583 примерка дневне и недељне штампе и 866 свески часописа).

Библиотекар Мирко Дрманац учествовао је са рефератом „Digital Preservation and Manipulation of Audio and Video Materials in Public Library Casak“ на Осмој међународној коференцији: *Нове технологије и стандарди – дигитализација националне баштине*, у организацији Националног центра за дигитализацију која је одржана 16. априла 2009. године у Београду.

Мирко Дрманац је у току прошле године снимио више од 20 сати видео материјала из активности Библиотеке. Видео снимци су у одговарајућим форматима припремљени за чување, а део је постављен у колекцију мултимедијалних докумената интернет сајта Градске библиотеке, као и на каналима Библиотеке на сајту Youtube и Facebook.

Центар за дигитализацију

У току 2009. дигитализовано је укупно 28.611 страница грађе, што је за 4.500 више у односу на 2008. годину. Од тог броја 10.993 страница постављено је на интернет. Укупан број страница грађе обрађених у Дигиталној библиотеци на крају 2009. године је 52.743. Целокупна дигитална грађа настала радом Центра за дигитализацију смештена је на 162 ДВД диска и меморијски заузима преко 700 гигабајта. У септембру 2009. покренута је израда посебног веб сајта „Дигитални портрети“. Прва верзија сајта завршена је у децембру, а званична промоција очекује се у првом кварталу 2010. године. „Дигитални портрети“ налазе се на адреси <http://sacak-dis.rs/cms/> и представљају тематске интернет изложбе дигиталне грађе из фондова установе (овај пројекат покренут је у сарадњи са Завичајним одељењем). У 2009. години Центар је прикупио бројну аудио и видео грађу и адекватно је заштитио. Приновљено је: 12 аудио компакт и ДВД дискова (архива Радио Чачка, разговори са бившим чачанским председницима, разговори са Петром Јоловићем, бившим друштвено-политичким радником и друго), 29 компакт и ДВД дискова видео и фото грађе (програми Библиотеке, фотографије старог Чачка и Чачана, снимци Чачка из шездесетих година прошлог века, снимци бомбардовања 1999. године које је урадио Љубо Новковић, документарни филм о Дису из 1980. године који је режирао Пуриша Ђорђевић, филмски материјал о Обрену Пјевовићу, поклон ТВ „Галаксије“, два етно филма аутора Снежане Ашанин, аудио и филмски записи о музичкој сцени Чачка – поклон Зорана Бранковића, и др.)

Услед гашења .уи интернет домена, у марту 2009. године дошло је до значајног пада посете матичног сајта Библиотеке. Посета је са 180 дневних улаза преполовљена на ниво од 90-100. Након неколико месеци од успостављања .rs домена посета се повећава, да би у децембру достигла ниво од 150 посета дневно. Укупан број посета сајту у 2009. години био је 44.048 (пад у односу на 65.000 у 2008), док је блог о дигитализацији остварио 35.000 посета (у односу на 20.000 у 2008). Укупна посећеност домена sacak-dis.rs била је мања у 2009. години него у 2008. (79.000 наспрам 85.000). Настављена је промоција установе на интернету кроз друштвену мрежу Facebook и сајт YouTube. Страницу Библиотеке на Facebook-у до краја 2009. године следи-

ло је 365 особа, док су видео исечци на сајту YouTube (објављено укупно осам снимака) прегледани 4.600 пута. У 2009. години покренут је сервис пријављивања за електронску пошту Библиотеке, коју за сада прати 70 корисника.

На годишњем библиотечком скупу „БИБЛИОНЕТ 2009“ у Сомбору, одржаном 4. и 5. јуна 2009, пројекат *Дигитална библиотека 2006-2008: развој, резултати и перспектива дигитализације у Градској библиотеци „Владислав Петковић Дис“* проглашен је најбољим у категорији „најбољи пројекат у целини, посматрано у односу на његову актуелност, целовитост и применљивост у другим библиотекама“.

У току лета 2009. године Богдан Трифуновић је учествовао и излагао на две највеће библиотечке конференције: АЛА (Чикаго, 9-15. јул) и ИФЛА (Милано, 14-18. август), као једини библиотекар изван Београда. Помоћ присуствовању овим конференцијама пружили су Амбасада САД у Београду, Istituto centrale per il catalogo unico из Рима, Заједница матичних библиотека Србије и Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“.

Александар Вукајловић је од 7. до 18. децембра 2009. године, као стипендиста Министарства културе Републике Србије, био на стручном усавршавању у Градској библиотеци „Карло Бијелицки“ у Сомбору.

О раду Центра Богдан Трифуновић објавио је више радова на српском и енглеском језику: *Developing Services for Local History Research Through a Digitization Project: a Public Library Case Study*, IFLA WLIC 2009, Genealogy and Local History section, *Пројекти дигиталне заштите Националне библиотеке Чешке Републике*, Глас библиотеке 15/2008, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“, *Интернет хошак 2009*, Глас библиотеке 15/2008, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“.

Трифуновић је искуство у раду Центра презентирао на: *ИФЛА КОНГРЕС МИЛАНО, 23-27. августа 2009: фото-извештај*. Заједница матичних библиотека Србије, Кладово, 6. октобар 2009.; *Developing Services for Local History Research Through a Digitization Project: a Public Library Case Study*, IFLA WLIC 2009, Genealogy and Local History open session, Milan, August 27, 2009.; *Digitization Projects among public libraries in Serbia: problems, obstacles and success stories*, ALA 2009 Annual Conference, IRRP Pre-conference „Digitization in Developing Countries“, Chicago, July 10, 2009.; *Дигитална библиотека 2006-2008: развој, резултати и перспектива дигитализације у Градској библиотеци „Владислав Петковић Дис“*, Библионет 2009, Сомбор, 4. јун 2009.; *Web Archiving projects End User perspective*, VIII national conference Digitization of Cultural Heritage 2009, National Center for Digitization, Belgrade, April 16, 2009.

Матична служба

Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ матична је установа за све општинске, школске и специјалне библиотеке у Моравичком округу, а регистровано је 53 библиотеке. У 2009. години осамостаљена је и регистрована библиотека у Гучи за општину Лучани која је била у саставу Центра за културу, туризам и спорт. Коначно су све четири општинске библиотеке у Округу уписане у Регистар Народне библиотеке Србије као правни субјекти.

Два радника матичне службе обавили су 88 посета библиотекама у својој надлежности, извршили увид у њихов рад и пружили неопходну стручну помоћ. Надзор, помоћ и обука радника пружена је у 59 библиотека у чачанској, 15 у горњомилановачкој и 14 у лучанској општини. За полагање стручног библиотечког испита припремљено је два кандидата, а више радника у школским библиотекама упућено је на семинаре за стицање лиценце. Обука школских библиотекара обављана је и у матичној библиотеци, па је у току године било око 400 посета и појединачних упутстава за рад. Радници матичне службе спровели су успешно конкурс за литерарне радове ученика основних и средњих школа Моравичког округа у оквиру 46. Дисовог пролећа, а најбоље радове послали у Лазаревац на Фестивал хумора за децу. На Фестивалу награђени су првом наградом: Анђела Шутић (ОШ „Ратко Митровић“), Небојша Бећић (ОШ „Филип Филиповић“), Анђела Турудић и Алекса Божовић (ОШ „Филип Филиповић“), као и група предшколаца из вртића у Заблаћу. Другу награду освојили су Игор Ружичић и Јована Ђубовић („ОШ „Свети Сава“).

Библиотека је у току октобра и новембра организовала едукативне посете издвојеним одељењима школа на сеоском подручју и учланила бесплатно 679 ученика и 122 предшколца. У Виљиши је учлањено 18, Качулицама 34, Вујетинцима девет, Остри 34, Мојсињу 56, Доњој Горевници 14, Миоковцима 27, Милићевцима 28, Парменцу 20, Паковраћу 26 и Лозници 20 дечака и девојчица. У неким школама размену књига прихватили су да у име деце врше просветни радници, а тамо где није било разумевања, радници библиотеке једном месечно носе нове књиге. Ова акција могла би да буде још опширнија и да књига стигне до сваког детета када би Библиотека имала више запослених. Популација деце на селу остала је без могућности да се културно образује, па су усамљене акције Градске библиотеке доказ да најмлађи хоће да читају. Квалитет њиховог живота мора бити приближно једнак потребама вршњака у граду.

Библиотекар Дубравка Илић похађала је курс информатике и рачунарства у трајању од 40 часова, објавила је радове у часопису „Дисово пролеће“ и учествовала у раду секције за матичне библиотеке Друштва библиотекара Србије. Радници матичне службе по потреби раде на замени у огранцима, на обради књижног фонда и акцијама промовисања читања.

Директор

Директор Библиотеке обављао је све дужности предвиђене Законом о библиотечкој делатности и Статутом установе, као и другим правним актима. Истовремено директор је и главни и одговорни уредник свих издања Библиотеке, директор манифестације „Дисово пролеће“, аутор више пројеката које је аплицирала установа, као и ПР, аутор више стручних радова и друго. Послови главног и одговорног уредника нису формални, већ суштински: да се осмисли концепција публикације и створи препознатљив изглед издања било да је реч о књизи, часопису или рекламном материјалу (флајери, кесе, плакати, позивнице и др.), обезбеде рецензенти, сарадници (лектор, коректор, преводаца...), спроведе поступак избора дизајнера и штампарије, али и промовише издање на интернету и на књижевним вечерима и скуповима.

Директор „Дисовог пролећа“ подноси Одбору и оснивачу предлог плана тромесечне културне манифестације посвећене песнику Владиславу Петковићу Дису и поезији, финансијски план, предлог догађаја који ће обележити „Пролеће“, имена учесника који ће програм реализовати и време одржавања приредаба. Директор је одговоран за квалитет и уметнички домен манифестације, посећеност, едукацију најмлађих учесника кроз програме намењене ђацима, афирмисање културних вредности, неговање традиције и завичајне баштине, благовремено штампање пратећих публикација и комплетну реализацију програма свечаности.

Иако до решавања проблема простора у протеклој години није дошло, квалитет услуга је побољшан и проширен: директор је осмислио акцију „Дечији октобар“ која је успешно остварена, а око 700 ученика издвојених одељења сеоских школа је бесплатно учлањено и благовремено им се достављају књиге. Сем тога два огранка добила су интернет захваљујући средствима Министарства културе и локалне заједнице уз претходно реновирање просторија у Мрчајевцима и Заблаћу. Захваљујући разумевању Месне заједнице Пријевој, проширен је за 12 м² простор у овом огранку и додатно опремљен. Успостављена је добра сарадња са предшколским установама и већим бројем школа што има за резултат повећан број читалаца. Набавци квалитетних издања књига и обнови фонда умногоне доприноси и директор својим ангажовањем и личним везама.

У 2009. години директор Даница Оташевић гостовала је по позиву на стручном скупу библиотекара Републике Српске који је одржан у априлу на Јахорини и том приликом говорила о културном и просветно-образовном утицају манифестације „Дисово пролеће“ на школску популацију. Директор Библиотеке био је и предавач на више лиценцираних семинара за школске библиотекаре у Београду. Осим бројних гостовања у емисијама електронских медија и изјавама за новине, вођења књижевних вечери, ди-

ректор је објавио радове у часописима „Дисово пролеће“ и „Глас библиотеке“, и омогућио сарадницима да се усавршавају и учествују на разним стручним скуповима и фестивалима. Директор је са још шест радника завршио курс информатике и рачунарства.

46. Дисово пролеће

Програм песничке манифестације 46. Дисово пролеће потврдио је високе критеријуме свечаности: у програму су учествовали најзначајнија песничка и књижевна имена савременог доба, музичари, сликари, књижевни критичари, глумци и др., а програме је пратио велики број посетилаца. Манифестација је добила и међународни карактер гостовањем чешког песника Петр Борковеца из Прага и вишеструко афирмисала све облике стваралаштва.

Дисове свечаности започеле су 6. марта саопштавањем одлуке жирија да је Никола Вујчић, песник из Београда, лауреат за 2009. годину, а завршене су 22. маја уручивањем Дисове награде добитнику. У оквиру програма 46. Дисовог пролећа одржано је 11 књижевних вечери и промоција, концерт под називом „Песме предака“, кантаутора из Београда Зорана Бранковића уз учешће Боре Ђорђевића и хора ОШ „Др Драгиша Мишовић“, две изложбе (изложба књига, фотографија и докумената посвећена лауреату Николи Вујчићу и ликовна изложба 13. Пролећно анале на тему „У славу сликарства на почетку 21. века“ селектора Оливере Вукотић у сарадњи са Домом културе). У оквиру дечијег програма гостовала је Мирјана Булатовић, књижевник из Београда, која је посетила осам основних и средњих школа, а њена предавања против болести зависности код младих слушало је око 700 ученика. У родном Дисовом селу Заблаћу, 16. маја, први пут су се захваљујући Љиљани Јаничић, једном од потомака Петковића, сусрели ученици свих основних и средњих школа које носе име песника Владислава Петковића Диса (Грљан, Београд, Нови Сад, Заблаће). Први пут је у оквиру Дисових свечаности, у сарадњи са Центром за визуелне комуникације „Круг“, одржано такмичење слепих и слабовидих песника, а награду је понела Симонида Бањеглав из Београда.

Издавачку делатност 46. Дисовог пролећа чиниле су публикације: 40. број часописа „Дисово пролеће“, књига Николе Вујчића „Расути звук“, каталог изложбе „Реченица дуга као лет“, аутора Душице Косић, као и књига „Срча“ добитника награде „Млади Дис“ Бојана Васића из Банатског Новог Села.

Песничку манифестацију 46. Дисово пролеће финансирала је Скупштина града Чачка, Министарство за културу Републике Србије, донатори (Ауто Чачак), као и Библиотека из сопствених средстава.

Из буџета Града за манифестацију је уложено 1.389.851,46 динара. Од Министарства за културу добијено је укупно 320.000 динара: „Дисово пролеће“ 250.000 динара, а за програм „Дисовизија“, односно штампање књиге добитника награде *Млади Дис*, 70.000 динара. Ауто кућа Чачак финансира је повратну авионску карту Праг-Београд (250 еура), трошкове смештаја Петр Борковец у Чачку (17.000 динара) и хонорар у износу од 20.000 динара.

Новчани део Дисове награде, коју додељује Скупштина града, износио је 200.000 динара, а Плакету је доделила Градска библиотека.

Укупни трошкови манифестације 46. Дисово пролеће износе 1.782.096,00 динара.

У реализацији програма Дисовог пролећа учествовало је више од 50 најеминентнијих књижевника, књижевних критичара, драмских уметника, сликара и музичара, као и велики број ученика музичке и осмогодишњих школа, алтернативних радионица и аматера.

Културно-просветна делатност Библиотеке

Градска библиотека је један од најважнијих темеља културе у Чачку и региону. Своју културну мисију Библиотека остварује кроз разноврсне програме који су примерени свим генерацијама, образовној структури и с јасним циљем да се негује и чува културно наслеђе. Дисове свечаности су постале синоним за град и доказ да културни садржаји могу високо да позиционирају средину и учине је квалитетнијом за живот. Осим манифестације 46. Дисово пролеће која траје од марта до краја маја, Библиотека је организовала традиционалну изложбу „Штампана реч“, промовисала књигу „Испуњен живот“ (аутор Марија Орбовић) у просторијама „Политике“ у Београду и у Народној библиотеци „Вук Караџић“ у Крагујевцу, представила Дисово пролеће у Београду и Краљеву, а књигу Бојана Васића „Срча“ у Панчеву. У летњем периоду приказана је монодрама „Како сам појео пса“, руског књижевника Јевгенија Гришковеца у извођењу глумца Мрђана Огњановића, а поводом Дана града изведена је дуодрама „Човек човеку“ у извођењу Раде Ђуричин и Вјере Мујовић. Библиотека је промовисала Сабрана дела Драгољуба Јовановића у којима се (16 књига) помињу и многи Чачани, организовала књижевно вече завичајца Михаила Крстовића и представила његов опус посвећен Чачку („Пресељавање прошлости“ и друге књиге), као и вече сећања на сликарку Милену Чубраковић.

У 2009. години Библиотека је штампала 15 број „Гласа библиотеке“, књигу „Расути звук“ Николе Вујчића, добитника Дисове награде, књигу добитника награде „Млади Дис“ Бојана Васића „Срча“, каталог „Реченица дуга као лет“, аутора Душице Косић, 40 број часописа „Дисово пролеће“, би-

блиографију часописа „Врело“, аутора Марије Орбовић и Душана Баралића, као и монографију о часопису „Полет 1924-1926“, аутора Марије Орбовић.

У програмима Библиотеке учествовали су песници, књижевни критичари и писци: др Зоран Видојевић, проф. др Михајло Пантић, Душко Новаковић, Бранко Кукић, Милисав Савић, Слободан Зубановић, Милутин Петровић, Љиљана Шоп, Тања Крагујевић, Ненад Шапоња, Никола Вујчић, Милета Аћимовић, Владимир Кеџмановић, проф. др Александар Јовановић, др Миломир Милинковић, Гојко Божовић, Борко Гвозденовић, Мирко Демић, Анђелка Цвијић, Мирјана Булатовић, мр Предраг Петровић, Владимир Стојнић, Симонида Бањеглав, Мирослав Максимовић, Владимир Копицл, Дејан Алексић, Небојша Деветак, Дејан Илић, Даница Вукићевић, Александар Шаранац, Саша Јеленковић, проф. др Јовица Тркуља, Дејан Милић, др Момир Милојевић, Ранко Симовић, Михаило Крстовић, Јасмина Топић, Александар Константиновић и др.

Музичари: Зоран Бранковић, Урош Дојчиновић, Бора Ђорђевић, Марко Марић, Милица Антоновић и ученици Стредње музичке школе у Чачку.

Драмски уметници: Иван Јагодић, Рада Ђуричин, Вјера Мујовић, Миле Недељковић, Мрђан Огњановић, Витомир Дардић, Алтернативна радионица „Реч“ са већим бројем младих учесника.

Сликари: Шемса Гавранкапетановић, Зоран Граовац, Зоран Јовановић Добротин, Бора Иљоски, Јадран Крнајски, Велизар Крстић, Димитрије Пецић, Бранко Раковић, Милан Сташевић, Бојан Оташевић, Александра Павићевић, Јелена Шалинић и Божидар Плазинић.

Ојрема и ѿросћор

Из буџета града за набавку опреме и намештај у 2009. години издвојено је 200.000 динара (мање него годину дана раније). Међутим, захваљујући одобреним средствима Министарства културе за пројекат унапређења квалитета рада у огранцима у Мрчајевцима и Заблаћу, Библиотека је добила још 336.000 динара за опрему. За побољшање услова рада и опрему уложена су и сопствена средства и средства за рад матичне службе, па је установа са уложених око 600.000 хиљада динара знатно побољшала техничку опремљеност. Набављено је: два рачунара, два штампача, телевизир LCD, дигитални фотоапарат, диктафон, UPS, књиговезачка преса, микрофон (буџица), 65 метара полица за књиге, пет столова, 24 столице, 13 табуреа, једна уметничка слика и више друге опреме за одељења.

Библиотека је остала и даље у истом простору од 669 м² у две физички одвојене зграда и као подстанар, а једино повећање простора је у огранку у Пријевору (за 12 м² проширено је одељење). Напредак у решавању проблема са простором је Одлука одборника да се Скупштина задужи кре-

дитом код банке на 130 милиона динара и тако отплати зграда Дома војске за потребе библиотеке.

У 2009. години реконструисано је грејање у одељењима у Дому културе и зграда прикључена на даљински систем загревања. Истовремено су окречене просторије Дечијег и Стручног одељења, огранка у Мрчајевцима и реновиран тоалет.

Са 25 рачунара, штампачима, скенерима, кабловским интернетом за запослене и кориснике и другом опремом, Библиотека спада у ред добро опремљених установа, а са интернетом за кориснике у два огранка на селу је испред других библиотека у Србији. У наредној години биће промењен и одавно застарео информациони програм у Библиотеци (Библио) и запослени биће обучени за нови библиотечки софтвер – COBIS.

PUBLIC LIBRARY „VLADISLAV PETKOVIC-DIS“ IN 2009

Summary

For the Public Library „Vladislav Petkovic-Dis“ 2009 was a very successful year: 5,433 members were enrolled (9,267 more than in 2008, and 1,117 more than in 2007), 146,336 books were lent for use and 79,000 visits to the website cacac-dis.rs were registered. The library holdings were extended for 6,176 books, two internet clubs were opened in the country library branches; twenty literary evenings were organized as well as ten exhibitions, two theatre performances, one concert and nine workshops for the youngest ones; four books, two journals and one catalogue were printed. The Library was financed by the Assembly of Town of Cacak with 23,635,000.00 and the Ministry of Culture with 1,236,000.00 dinars. The average earning of 27 employees was 32,553.00 dinars. The Library was awarded the first prize by the Association of Mother Libraries of Serbia for the best project implemented in the latest three years.

Danica Otasevich

Најмлађи су прочитали близу 30.000 књижа и сликовница